

Onderwerp : **Reactie internetconsultatie Wsob**
Aan : Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Van : Paul Adels, directeur-bestuurder Theek 5
Datum : 2 december 2024

INLEIDING

Na de eerste Wsob in 2015 ligt er nu een concept voor de herziene Wsob, die vanaf 2026 in werking moet treden. Theek 5 – een bibliotheekorganisatie met 11 vestigingen en werkzaam voor 8 gemeenten in Noord-Brabant – wil graag een aantal punten meegeven die hopelijk meegenomen worden bij het definitief maken van de wettekst en de daarmee samenhangende Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB).

STEUN VOOR REACTIE VOB

De Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB) heeft namens de gehele openbare bibliotheeksector een reactie opgesteld. Deze zal door de VOB binnen de gestelde reactietermijn worden aangeboden. Theek 5 onderschrijft en steunt de volledige reactie die de VOB heeft opgesteld. Wij doen een dringend beroep op het ministerie om de hierin aangegeven verbeteringsuggesties daadwerkelijk mee te nemen in de definitieve wettekst.

Naast deze algemene steun voor de reactie zoals de VOB heeft opgesteld heeft Theek 5 de behoefte om voor enkele punten specifiek aandacht te vragen.

POSITIEVE PUNTEN

- **Zorgplicht verankerd in de wet.** Allereerst zijn wij zeer positief over het feit dat de zorgplicht voor gemeenten om burgers toegang te bieden tot een lokale bibliotheekvoorziening verankerd wordt in de wet.
- **Meerjarenplannen.** Voorts zijn wij positief over het feit dat de wet de gemeenten verplicht om met haar lokale bibliotheekorganisatie meerjarige plannen te maken voor de wijze waarop de lokale bibliotheekvoorziening wordt ingevuld en de wijze waarop deze wordt gefinancierd.
- **Meer nadruk op digitaal.** De maatschappij anno 2024 is digitaal. De theoretische scheiding tussen de digitale bibliotheek en de fysieke (lokale) bibliotheek is met de nieuwe wet opgeheven. Digitaal en fysiek zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wij vinden het positief dat deze verbondenheid in de nieuwe wet benadrukt wordt.

ZORGPUNTEN

- **Komen de Rijksmiddelen daadwerkelijk terecht bij bibliotheken?** Ons eerste – en grootste – punt van zorg is of de (extra) middelen die het Rijk heeft vrijgemaakt voor het versterken van lokale openbare bibliotheekvoorzieningen, ook daadwerkelijk terechtkomen bij de openbare bibliotheken. Deze middelen komen via het Gemeentefonds bij gemeenten terecht. Gemeenten

houden veel vrijheid om deze middelen in te zetten zoals hen goeddunkt. In een tijd waarin de gemeentelijke financiën sterk onder druk staan, achten wij het zeer waarschijnlijk dat de extra Rijksmiddelen voor het versterken van lokale bibliotheekvoorzieningen niet (volledig) terecht komen bij de lokale openbare bibliotheekorganisaties. De huidige wettekst en ondergrens in aantal vestigingen en openingsuren zal in de praktijk in slechts een enkele lokale situatie ertoe leiden dat een bibliotheekvoorziening wordt versterkt. In veel meer gevallen zal de gemeente genoeg nemen met het huidige voorzieningenniveau (of zelfs minder) en de Rijksmiddelen aanwenden voor andere doelen.

- **Ondergrens is veel te smal gedefinieerd.** De wettekst bevat een ondergrens voor de lokale bibliotheekvoorziening van 'minimaal één vestiging per gemeente, die tenminste 15 uur week geopend is, waar professionele krachten werken'. Deze ondergrens is wat ons betreft veel te smal gedefinieerd. Ten eerste is een (fysieke) vestiging niet per definitie de beste vorm om een lokale bibliotheekvoorziening te realiseren. Het gaat niet (alleen) om de 'stenen' en het gebouw, maar juist om de professionele krachten en het bibliotheekwerk dat uitgevoerd wordt. Dat kan op verschillende manieren vorm en inhoud krijgen. Ten tweede komt het ons merkwaardig voor dat dezelfde ondergrens geldt voor bijvoorbeeld de gemeente Rotterdam als voor de gemeente Baarle-Nassau (de kleinste gemeente waarvoor wij werken). Het zou helpend zijn om naast de ondergrens ook normen op te leggen ten aanzien van (a) afstand of reistijd; (b) inhoudelijke kwaliteit (5 wettelijke functies i.c.m. Certificering); (c) kwantiteit en kwaliteit van de dienstverlening aan het onderwijs; (d) omvang van de collectie of het collectiebudget als percentage van de gehele exploitatie.
- **Financiering van de dienstverlening aan het onderwijs.** Mede dankzij incidentele impulsmiddelen is landelijk een versterking ingezet van de (kwaliteit en kwantiteit van de) dienstverlening aan het onderwijs (kinderdagverblijven – PO – VO – MBO). Er is echter nog geen perspectief op een structurele bekostiging van deze dienstverlening. De mate waarin gemeenten het schoolbibliotheekwerk bekostigen, verschilt sterk van gemeente tot gemeente en van bibliotheek tot bibliotheek. In het geval van Theek 5 wordt het schoolbibliotheekwerk bekostigd vanuit de reguliere exploitatiesubsidie van de gemeente. Dit betekent dat het uitbreiden van de dienstverlening aan scholen direct ten koste gaat van het overige bibliotheekwerk. We zien een grote maatschappelijke opgave waar we via ons schoolbibliotheekwerk een belangrijke bijdrage aan kunnen leveren. Tegelijkertijd moeten we noodgedwongen op de rem trappen, omdat we verdere groei financieel niet kunnen dekken. Wij pleiten dan ook voor een structurele bekostiging van het schoolbibliotheekwerk.
- **Kwetsbare bedrijfsvoering i.r.t. de robuuste bibliotheek.** In het bibliotheekconvenant, dat recent is ondertekend, wordt melding gemaakt van het begrip 'de robuuste bibliotheek'. Dit is een zeer actueel thema, aangezien de taken en diensten van bibliotheken in de afgelopen tien jaar enorm zijn toegenomen en verbreed. Veel opdrachten worden uitgevoerd met incidentele middelen, die vaak apart geadministreerd en verantwoord moeten worden. Dit legt een enorme druk op de bedrijfsvoering van onze bibliotheek. Hierdoor is onze bedrijfsvoering kwetsbaar geworden. De nieuwe wet (en memorie van toelichting) die ter consultatie voorligt geeft niet of nauwelijks handvatten om dit vraagstuk in de toekomst te beantwoorden. Wij pleiten ervoor om in de totstandkoming van de nieuwe wet (en bijbehorende AMvB's) nadrukkelijk aandacht te besteden aan het versterken van de bedrijfsvoering van lokale bibliotheekorganisaties, naast de (terechte) aandacht voor de maatschappelijke opgaven waar bibliotheken aan werken.